

El tirano en su laberinto

Exodus 1

(5) וַיֹּסֶף הָיָה בְּמִצְרַיִם. וְהָלֹא הוּא וּבְנָיו הָיוּ בְּכָל־שָׁבָעִים, וּמֵה בָּא לְלַמְדָּנוּ, וְכִי לֹא הָיִינוּ יוֹדְעִים שֶׁהוּא הָיָה בְּמִצְרַיִם, אֲלֹא לְהוֹדִיעַךְ צְדָקְתוֹ שֶׁל יוֹסֵף, הוּא יוֹסֵף הַרוּעֶה אֶת צֹאן אֲבִיו, הוּא יוֹסֵף שֶׁהָיָה בְּמִצְרַיִם וּנְעִשָׂה מֶלֶךְ וְעוֹמֵד בְּצַדְקוֹ: (7) וַיִּשְׂרְצוּ. שֶׁהָיוּ יוֹלְדוֹת שֶׁשָׂה בְּכָרֶס אֶחָד (ש"ר א:ח:תנחומא ה): (8) וַיִּקָּם מֶלֶךְ חָדָשׁ. רַב וְשִׁמוּאֵל, חָדָד אָמַר חָדָשׁ מִמֶּשׁ, וְחָדָד אָמַר שְׁנַתְּחַדְּשׁוּ גְזֵרוֹתָיו (ש"ר א:ח:סוטה יא ע"א): אֲשֶׁר לֹא יָדַע. עָשָׂה עֲצָמוּ כְּאִלוֹ לֹא יָדַע (שם ושם): (10) הִבֵּה נִתְחַכְּמָה לוֹ. כָּל 'הִבֵּה' לְשׁוֹן הִכְנָה וְהַזְמַנָּה לְדַבֵּר הוּא, כְּלוּמַר, הַזְמִינוּ עֲצָמְכֶם לְכַךְ: נִתְחַכְּמָה לוֹ. לְעַם. נִתְחַכְּמָה מֵה לְעִשׂוֹת לוֹ. וּרְבוּתֵינוּ דְרָשׁוּ, נִתְחַכְּמָה לְמוֹשִׁיעַן שֶׁל יִשְׂרָאֵל לְדוֹנָם בְּמִים, שֶׁכָּבֵד נִשְׁבַּע שֶׁלֹּא יָבִיא מִבּוֹל לְעוֹלָם (וְהֵם לֹא הִבִּינוּ שֶׁעַל כָּל הָעוֹלָם אֵינוּ מִבִּיא אֲבָל הוּא מִבִּיא עַל אִמָּה אַחַת, בְּרִשְׁיִי יִשׁוּן) (ש"ר שם ט:סוטה שם): וְעָלָה מִן הָאָרֶץ. עַל כְּרַחֲנוֹ. וּרְבוּתֵינוּ דְרָשׁוּ, כְּאֵדָם שֶׁמְקַלֵּל עֲצָמוֹ וְתוֹלָה קַלְלָתוֹ בְּאַחֵרִים, וְהָרִי הוּא כְּאִלוֹ כְּתָב וְעָלִינוּ מִן הָאָרֶץ וְהֵם יִירָשׁוּהָ (שם ושם): (11) עָלְיוֹ. עַל הָעַם: מִסִּים. לְשׁוֹן מִס. שְׂרִים שְׂגוּבִין מֵהֶם הַמַּס. וּמֵהוּ הַמַּס, שִׁיבְנוּ עָרֵי מִסְכָּנוֹת לְפָרְעָה: לְמַעַן עֲנֹתוֹ בְּסַבְלָתָם. (15) שְׂפָרָה. זֹו יוֹכְבֵד. עַל שֵׁם שֶׁמְשַׁפְּרֵת אֶת הַיּוֹלֵד (ש"ר שם יג:סוטה שם): פּוּעָה. זֹו מְרִים, עַל שֵׁם שְׂפּוּעָה וּמַדְבַּרְת וְהוֹגָה לְוֹלֵד כְּדוֹן הַנָּשִׁים הַמְפִּיסוֹת תִּינוּק הַבּוֹכָה (סוטה שם):

1 וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרַיִמָּה אֶת יַעֲקֹב אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ: 2 רְאוּבֵן שְׁמֵעוֹן לֵוִי וַיהוּדָה: 3 יִשָּׁשׁכָר זְבוּלֹן וּבִנְיָמִן: 4 דָּן וְנַפְתָּלִי גָד וְאַשֶׁר: 5 וַיְהִי כָּל־נַפְשׁ יִצְאֵי יִרְרָ-יַעֲקֹב שְׁבַעִים נַפְשׁ וַיֹּסֶף הָיָה בְּמִצְרַיִם: 6 וַיָּמָת יוֹסֵף וְכָל־אָחָיו וְכָל הַדּוֹר הַהוּא: 7 וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׂרְצוּ וַיִּרְבוּ וַיַּעֲצְמוּ בְּמִאֵד מְאֹד וַתִּמְלֵא הָאָרֶץ אֹתָם:

8 וַיִּקָּם מֶלֶךְ־חָדָשׁ עַל־מִצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא־יָדַע אֶת־יוֹסֵף: 9 וַיֹּאמֶר אֶל־עַמּוֹ הִנֵּה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַב וְעָצוּם מִמֶּנּוּ: 10 הִבֵּה נִתְחַכְּמָה לוֹ פֶּן־יִרְבֶּה וְהָיָה כִּי־תִקְרָאנָה מִלְחָמָה וְנוֹסַף גַּם־הוּא עַל־שְׂנְאֵינוּ וְנִלְחַם־בָּנוּ וְעָלָה מִן־הָאָרֶץ: 11 וַיִּשְׁמְעוּ עָלָיו שְׂרֵי מִסִּים לְמַעַן עֲנֹתוֹ בְּסַבְלָתָם וַיִּבְּנוּ עָרֵי מִסְכָּנוֹת לְפָרְעָה אֶת־פְּתָם וְאֶת־רַעַמְסֵס: 12 וְכֹאֲשֶׁר יַעֲנֶה אֹתוֹ כֵּן יִרְבֶּה וְכֵן יִפְרָץ וַיִּקְצֹוּ מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל: 13 וַיַּעֲבְדוּ מִצְרַיִם אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּפָרָךְ: 14 וַיִּמְרְרוּ אֶת־חַיֵּיהֶם בַּעֲבֹדָה קָשָׁה בְּחֹמֶר וּבִלְבָנִים וּבְכָל־עֲבֹדָה בַּשָּׂדֶה אֶת כָּל־עֲבֹדְתָם אֲשֶׁר־עָבְדוּ בָהֶם בְּפָרָךְ: 15 וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ מִצְרַיִם לְמִיִּלְדוֹת הָעִבְרִית אֲשֶׁר שֵׁם הָאִחַת שְׂפָרָה וְשֵׁם הַשְּׂנִית פּוּעָה: 16 וַיֹּאמֶר בְּיַלְדָּכֶן אֶת־הָעִבְרִיּוֹת וּרְאִיתֶן עַל־הָאֲבָנִים אִם־בֶּן הוּא וְהִמַּתֶּן אֹתוֹ וְאִם־בַּת הוּא וְחָיָה: 17 וְתִירָאֵן הַמִּיִּלְדוֹת אֶת־הָאֱלֹקִים וְלֹא עָשׂוּ כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֲלֵיהֶן מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַתַּחֲזִיין אֶת־הַיְלָדִים:

Traducción Rabino Marcos Ederly z"l

1. Y éstos son los nombres de los hijos de Israel, los vinientes¹ a Egipto con Iahacov, cada hombre y su familia habían venido: 2. Reuben, Shimhon, Levi y Iehudah. 3. Issajar, Zebulun y Biniamin. 4. Dan y Naftali, Gad y Asher. 5. Y fue que todas las personas -salidas de los muslos de Iahacov- (eran) setenta personas; empero Iosef ya estaba en Egipto. 6. Murió Iosef y todos sus hermanos y toda la generación, aquélla. 7. Empero los hijos de Israel fructificaron y proliferaron, se multiplicaron Y se fortalecieron mucho, mucho. Y se llenó la tierra de ellos. 8. Se erigió un rey nuevo sobre Egipto, que desconoció a Iosef. 9. El dijo a su pueblo: ¡He aquí que el pueblo, los hijos de Israel, es numeroso, y más fuerte que nosotros!¹ 10. Vamos, actuemos con astucia respecto a él, no sea que se acreciente. Y sería que cuando sucediere guerra se sumaría, también él, a nuestros adversarios y combatiría contra nosotros y ascendería desde la tierra. . 11. Nombraron sobre él jefes de tributos : para oprimirlo en sus trabajos forzados y él (pueblo) edificó ciudades depósito para Parhoh: a Pitom y a Ralhamses. 12. Empero, así como lo oprimían, así se acrecentaba y así se expandía. Y se angustiaron³ a causa de los hijos de Israel. 13. E hicieron servir los egipcios a los hijos de Israel con dureza. 14. Les amargarón sus vidas con trabajos duros, en argamasa y en ladrillos, y en todo trabajo en el campo. A todos sus trabajos los sometieron, haciéndolos trabajar con dureza. 15. Dijo el rey de Egipto a las parteras de las hebreas ¹ el nombre de una de las cuales era Shifrah y el nombre de la otra Puhah. 16. Dijo él: Cuando parteáreis a las hebreas, habréis de mirar en el asiento de la parturienta; si fuere un hijo ¡ Matadlo! y si fuere una hija ¡ Que viva!¹ 17. Empero temieron las parteras a Elohim, y no obraron como les había hablado el rey de Egipto y dejaron vivir a los niños.